

253-254-255-256.....

LARS WESTERLUND

*Hanne
-43.*

CIRKUS COLLANI

Cirkus Collani

LARS WESTERLUND

Cirkus Collani

De finländska SS-frivilliga 1941-43

En sedesskildring baserad på de frivilligas egna berättelser

© 2017 Lars Westerlund

Sättning och omslagsutformning: Books on Demand

Förlag: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Tryck: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-568-964-1

Innehåll

KANTINSLAG OCH FÄLTFYLLOR	11
Ein, zwo, drei und vier – Schnaps und Bier	13
Utflykt till Wien	18
Utbildningscentret Gross Borns 31 kantiner	19
Frontfyllorna	24
SS firar julafton med häxsabbat i Dnjepropetrovsk	26
Vodkafabriken i Kirovograd	28
Fyllerislagsmålen i Graz	30
Sångkörens svirande	40
De finländska SS-frivilligas bordellbesök	41
Homosexuellt beteende bland SS-männen	45
Supgillen under Finlandspensionerna	47
Gynnandet av Wehrmacht vid alkoholtilldelningen	49
Superiet bland de tyska trupperna i Höga Norden	55
Supandet i den finländska fältarmén	60
Berusningskulturen i Waffen-SS	67
Råsupandet bland de finländska SS-frivilliga	72
DE SS-FRIVILLIGAS PARTIPOLITISKA PROFIL	80
Mauno Jokipiis bagatellisering av högerradikalismen	80
De SS-frivilligas politiska preferenser	81
Det ringa understödet för centrumpartierna.	87
Den påfallande stora högerradikala anslutningen	87
De SS-frivilligas anslutning till Suomen Valtakunnan Liitto 1943	90
Nordisk jämförelse	91
TYSKLANDSEFARARNAS MOTIV ATT TA VÄRVNING	94
Utsikten till militär kompetensutveckling	94
SS-männen blev välavlönade legosoldater	98

Högerradikalismen, protyskheten och antisovjetiska hållningar	102
Internationell och nordisk jämförelse	106
Huvudstabens och statspolisens agenter bland de SS-frivilliga	108
VÄRVNINGSAKTÖRERNA	112
Den samlingspartistiske värvningschefen Esko Riekkö	112
Nationalsocialisten Erkki Räikkönens sondering i mars 1940	118
Höga jägarofficerare upptog i augusti 1940 tanken på en finländsk frivilligtrupp	120
”Iskumiehets” SS-förbindelser i september 1940.	121
Kalstaiterna och SS-Reichsführer Heinrich Himmler tog över	124
Krigskabinettet Risto Ryti – statsledningens ”inre ring”	127
Överbefälhavaren Mannerheims tyskpsykos i maj-juni 1941.	129
Statsministern J.W. Rangell – presidenten Rytis ”springpojke”	131
Utrikesministern Rolf Witting – von Blüchers främste informatör	133
Der Brückenkopf - Riekkös ledningsnätverk eller ” kommitté” 1941-42	139
Riekkös kommitté frångick alla sina värvningsvillkor	142
De privata värvarna	146
De SS-frivilligas uppgift som reklam för det finska förstklassiga soldatmateralet	149
Den tyske värvningschefen SS-Standartenführer Paul Dahms besök i Helsingfors	150
Den kompletterande rekryteringen sommaren 1942	153
Högkvarterets kommandostabs roll i värvningen också våren 1941	156
STATSPOLISENS BRUNO AALTONEN SOM PERSONGALLRARE	161
Den politiska persongranskningen av SS-kandidaterna	161
Aaltonens samröre med socialdemokraterna	172
Den orealiserade föresatsen att sovra bort nationalsocialisterna	182

Varför lyckades nationalsocialisterna och högerradikalerna motverka utgallringen?	183
VÄINÖ TANNERS OCH DEN SOCIALDEMOKRATISKA PARTILEDNINGENS STÖD FÖR SS-VÄRVNINGEN	191
Strävandena att utvidga värvningen till socialdemokratiska frivilliga	191
Huvudstabens propagandachef Kalle Lehmus	197
Tanner stödde från början planen för en finländsk frivilligtrupp i tysk tjänst	202
Väinö Voionmaas kritik av Tanners hållning till frivilligvärvningen	212
Socialdemokratiska kontaktytor till SS-värvningen i Danmark och Norge	215
Jämförelse med rekryteringen av Spanienfrivilliga 1937-38	216
SS-värvningen bröt neutraliteten	220
UTSTÖTNINGEN AV SVENSKSPRÅKIGA KANDIDATER	225
Endast tre-fyra procent av de finländska SS-männen var svenskspråkiga	226
Svenskfientliga attityder bland de SS-frivilliga	228
Äktfinskt jämställande av judar och svenskspråkiga.	230
Begränsningen av tillträde för svenskspråkiga Kadettskolan och Reservofficersskolan	230
ETNISK OFFICERSDOMINANS SOM ALLMÄNGILTIGT FENOMEN	244
Den rikstyska officersdominansen inom Waffen-SS	246
Det rikstyska befälet inom de icke-slaviska legionerna Vlasovarmén	249
Tiotals frivilliga med finländsk officersexamen tilläts inte föra något befäl	251
De finländska SS-officerarna bland truppbefälet var i själva verket få	253

Finländarnas bristfälliga tyska språkkunskap	257
SS-Junkerschule i Bad Tölz	261
Nordisk jämförelse	263
DE SS-FRIVILLIGAS INRE KOHESION	267
Rasgranskningen och de tyska raskoncepten	268
Rikstyskarnas nedlåtande attityd till de finländska frivilliga	273
Politiska föreläsningar i truppförbanden	277
Officersskolornas politikundervisning	286
De politiska lektionerna i det nyuppställda SS-kompaniet hösten 1944	292
De finländska SS-frivilliga och avrättningar av judar och krigsfångar	293
SS-ledningens gudssyn	300
Förbindelseofficerens andaktsstunder med manskapet	302
Religionsutövning i andra SS-trupper	308
Lydnad gentemot Hitler intill döden	309
Den formaliserade och utvidgade SS-kommittén 1942-44	311
Remappeller	316
Himmler ville behålla ett starkt rikstyskt inflytande i den finländska SS-bataljonen	318
Hemkomsten 1.6.1943	320
Steiners och Collanis Finlandsbesök	323
Vapenbrödrafesten på Pyynikki idrottsplats 3.6.1943	325
SS-bataljonens griserier i Karis och Hangö juli 1943	330
Kupplaner bland SS-instanser och -frivilliga	336
CIRKUS COLLANI	366
Retoriken om ”soldater som alla andra” och pantbataljonen	367
Rekryteringen via den tyska beskickningen i Helsingfors	372
Tanken på en andra bataljon – och ett SS-Regiment-Suomi	373
Värvningen av socialdemokratiska frivilliga	375
Smusset med finanseringen	378
Bataljonskommendören Hans Collani	380

Den finländska värningsledningens schimära anknytning till frimurarna	384
Mannerheims velande med hemkallningen	388
Hemförlovningarna 1941-42 av SS-frivilliga med finsk officersutbildning	393
SS-bataljonens planerade nyuppställning försommaren 1943	394
Den tyska förnärmelsen	403
Idén att flytta SS-bataljonen till Nordfinland	407
Tanken på SS-frivilliga från Sverige i Finland	413
Tjänstgöringen i Waffen-SS som besvikelse	415
Frivilligkaoset	418
KÄLLOR	422
Arkiv	422
Litteratur	428
Tidningsartiklar	452

KANTINSLAG OCH FÄLTFYLLOR

Försommaren 1941 anlände 1 200 finländska SS-frivilliga till Tyskland. För de allra flesta blev kulturmötet en omvälvande upplevelse. I Finland var spriten noggrannt reglementerad, tillgängligheten begränsad och priset högt. I Tyskland var det nästan tvärtom, de enklaste alkoholsorterna fanns tillgängliga överallt, kundkontrollen var obefintlig och priserna låga. De frivilliga var därför inte sena att frekventera kantiner och krogar, dricka och ta för sig. Ett drygt trettio-tal av de dagböcker de finländska SS-frivilliga förde har bevarats. I de flesta av dessa ingår anteckningar som dag för dag dokumenterar det omfattande superiet. Anteckningarna om supandet härrör till en del från tjänstgöringens första månader då kantinbesöken ännu var en förhållandevis ny erfarenhet. Efterhand trivialiserades superiet så att det inte längre befanns vara värt några dagboksanteckningar – tills ett kompletteringskompani 1942 kasererades i *Graz* och tristessen där fann utlopp i ett utbrett superi som igen bokfördes i dagsboksskriviet.

Läsaren kan kanske tycka att de SS-frivilligas fronttjänst snarare än deras supande skulle förtjäna uppmärksammas. Den tidigare litteraturen har emellertid fäst stor uppmärksamhet vid stridsinsatserna och ett stort antal frontbeskrivningar har redan publicerats. Däremot har den excessiva alkoholkulturen bland de SS-frivilliga inte tidigare belysts på ett systematiskt sätt. Den finländska SS-truppens fronttjänstgöring hade inte heller på långt när den omfattning som i allmänhet förmodas. Dess insats mätt i soldatmånader (24 månader x 1400 man) kunde schematiskt uppskattas till 33 600, av vilka emellertid endast några tusen soldatmånader eller måhända mindre än en femtedel utgjorde egentlig fronttjänst. Avdragen är många och omfattande. För de 270 stupade och försvunna, de 686 sårade, de måhända omkring 400 sjukdomsfallen¹ och de som eftervårdades på konvale-

1 Någon fullständig statistik över sjukdomsfallen föreligger inte, men under insatsen vid Terek 22.9.-15.10.1942 registrerades 43 stupade, 240 sårade och 38 insjuknade. Unto Boman: Gefallene, verwundete und lazarettenkranke Angehörige des III./finn. SS I.R. Nordland seit Beginn den Einsatzen am Terek am 22.9.1942 bis 18.10.1942. Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-1141/49-55, Riksarkivet.

scen them torde kunna avdras minst 10 000 soldatmånader. SS-bataljonens sju månader långa utbildningsperiod 1941 reducerade fronttjänstgöringen med omkring 5 000 soldatmånader liksom cirka 5 000 soldatmånader för det manstarka ersättningskompaniet i Graz 1941-43. Avdrag tillkommer även för de tidiga hemförlovningarna av de frivilliga som hade finländsk officersexamen jämte finländska underofficerare, de olika kommenderingarna bakom fronten, trupptransporterna, de sammanräknade permissionerna och viloperioderna.

På basen av *Veikko Elos* styrkebesked för tiden 21.9.1942-21.4.1943 uppgick de finländska SS-frivilliga i medeltal till 740 man, av vilka 60 % tillhörde underhållet och 40 % utgjorde insatsstyrkan.² I genomsnitt omfattade insatsstyrkan under denna sju månader långa period 294 man, men samtliga dessa var inte i egentlig fronttjänst. Räknat i soldatmånader torde de finländska SS-frivilliga ha vistats mer än fyra femtedelar av tiden bakom fronten. Eftersom fronttjänstgöringens omfattning var begränsad hade de SS-frivilliga goda möjligheter att ägna sig åt ett frekvent fritidssupande, i all synnerhet som alkoholen tillgänglighet i ryggområdet var god. Dagboks- och hågkomstförfattare bland de SS-frivilliga har själva satt vikt vid att dokumentera superiet i truppen och denna framställning baseras främst på detta stoff. I min text är det därför ofta de SS-frivilliga själva som talar.

En särdeles rik källa till uppgifter om de finländska frivilligas vardag har utgjorts av *SS-Unterscharführer Uuno Ströms* 578 sidor långa dagbok för tiden 26.4.1941-25.8.1943. Denna täcker exceptionellt nog inte bara hela tjänstgöringstiden utan också värvningsskedet och den närmaste tiden efter bataljonens upplösning. I ett femtontal fall har de ifrågavarande personernas identitet anonymiserats för att undvika eventuella personkränkningar.

---

2 Elo 2006, 41.

Ein, zwei, drei und vier – Schnaps und Bier

Redan under transporten till Tyskland fick de SS-frivilliga den första kontakten med alkoholvarornas stora tillgänglighet på tyskt håll. Kuopiobon *Herko Kosonen* som reste med fraktfartyget *Adler* 6.5.1941 noterade i sin dagbok: ”I skeppskantinen fick man köpa vin flaskvis och denna förmån använde sig männen också av”. Det var dock inte billigt: vinet kostade fyra riksmark och femtio pfenning flaskan och ölet 22 pfenning flaskan. Genast efter ankomsten till *Danzig* 8.5.1941 började ett stort antal av de finländska SS-frivilliga dra mellan de många öl- och vinstugorna.³ Också senare då SS-bataljonens kompletteringsmanskap i början av oktober 1942 reste med trupptransportfartyget *Malgasche* uppstod det fyllibråk redan på fartyget. En av de frivilliga bytte till sig sprit av den tyska besättningen varvd byteshandeln slutade med ett knytnävsslagsmål.⁴

Under järnvägstransporten tömde de SS-frivilliga som kommit med *Adler* stationsrestaurangernas ölförråd i *Lauenburg* 8.5.1941 liksom i *Stettin* två dagar senare. På väg till Stralsund blev de flesta av finländarna ”småfulla” då stationsrestaurangerna längs banan besöktes flitigt och väl framkomna drack de upp öllagret också på stationsrestaurangen i *Stralsund*. Likaså ”besatte” de 10.5.1941 kantinen i Stralsund som förde över tjugo likör- och snapsmärken i sortimentet. Där drack de ”snaps, sprit, konjak, likör och öl”.⁵ Efter att ha först druckit öl fyllde finländarna stopen med konjak och ”i många kantiner tog dryckerna slut”, noterade en dagboksskribent.⁶ Bland finländarna fanns många unga pojkar som här upplevde sitt första kantinbesök. Medan en del skrånare sökte sig till förläggningen började andra må illa av det myckna drickandet. Detta fick de finländska officerarna att sträcka upp dem för att skada finländarnas rykte. Följande morgon var det dock just dessa officerare som nu sov av sig ruset i officersstugan där den

3 Lappi-Seppälä 1945, 18, 22, Kyösti-From 2016, 29, 31.

4 Intervju med Hintikka 1961, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-1140/29-30, Riksarkivet.

5 Ahti Paikkalas dagbok april 1941-18.2.1942. Mauno Jokipiin tutkimusarkisto, Pk 1140/24. Riksarkivet, Lappi-Seppälä 1945, 27-28.

6 Lappi-Seppälä 1945, 25-26, Kyösti-From 2016, 35.

värsta oordning rådde.⁷ Senare i *Danzig* noterade en annan frivillig i en nyanländ finländsk kontingent 26.5.1941 att ”man i kantine fick dricka så mycket alkohol som huvudet bara tålde”. Följden blev att ”tyskar och finländare slogs i fyllan”.⁸

Den militärt mer förfarna delen av de frivilliga förlades för en kort tid till Truppenübungsplatz *Heuberg* i Sigmaringen, en ort i Baden-Württemberg. Skärtorsdagskvällen 22.5.1941 söp pojarna i utbildningscentret i Heuberg enligt *Herkko Kosonens* dagboksanteckning ”litet för mycket” varvid en SS-Unterscharführer från Helsingfors ”gick vild i fyllan”, grep den dejourerande underofficeren och hotade honom med sin puukko-kniv innan de övriga lyckades lugna ner honom. Följande dag ”fick tumultet kvällen innan stora proportioner. Kompanichefen, SS-Hauptsturmführer *Schade* utfärdade alkoholförbud och alla eggvapen som puukko-knivar, fällknivar och pistoler togs i beslag vid granskningen av finländarnas tillhörigheter. Senare på dagen höll regementschefen strafftal och utmätte 14 dygns skärpt arrest åt SS-Unterscharführern som förlöpt sig.⁹ I *Strassberg* i slutet av maj 1941 söp de finländska SS-frivilliga som tillhörde SS-Division-Wiking på Gasthaus zur Sonne som hade ett rikligt snapsutbud.¹⁰

Under vistelsen i Heubergtrakten under senare hälften av maj 1941 antecknade en 31-årig finländsk SS-Untersturmführer i sin dagbok: ”Jag hemföll visst ibland till att tjäna Baccus” och slog rentav ”suprekordet” (ryyppyennäty). Pingsthelgen 1-2.6.1941 kvitterade han kort med ”Supande” (Juoputtelua). – (...) Bier och snapsar. Första varningen för supande. Knappast så mycket för att jag skulle ha varit i fyllan utan snarare på grund av antalet av mina supar. Detta tycktes förundra tyskarna. Några dagar senare antecknade han 7.6.1941: ”Det svartaste kapitlet i min resa (...) Inte var det ju någon tjänstgöring på lördag och söndag, alltså blev Baccus tjänad”.

---

7 Lappi-Seppälä 1945, 29-30.

8 Esko Hämmäläinens dagbok 17.5.1941-14.3.1943, Ahti Paikkalas dagbok april 1941-18.2.1942, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-1140/23-24, Riksarkivet.

9 Lappi-Seppälä 1945, 46, Kyösti-From 2016, 47-48.

10 Lappi-Seppälä 1945, 58.

Hans kompanichef meddelade: ”Herrn överläter sin stridsutrustning och beger sig till Berlin”.¹¹

Såväl kompanichefen som bataljonskommendören tillställde 11.6.1941 den spritglade SS-Untersturmführern skriftligt klander. I skrivelserna anfördes att han ”under hela sin vistelse i Tyskland inte gjort annat än supit alldeles måttlöst. På så sätt har han gett en dålig bild av Tysklands armé och gjort ett ofördelaktigt intryck på de unga utländska frivilliga”. Efter ett samtal med divisionskommendören, SS-Gruppenführer *Felix Steiner* nåddes i varje fall en överenskommelse, varför den finländske officeren ändå fick stanna i truppen. Han deltog därför också i kompaniets ölfest 27.6.1941 – varvid hans personliga konsumtion visserligen kom att uppgå till sex-sju backar öl. Då den tyska backen (Kochgeschirr) rymde 1,7 liter skulle detta motsvara 10-12 liter. I övrigt anteckande han: ”Det påstås att finländarna (sju man) druckit en öltunna tom”.¹² De tyska tunnorna med *Fassbier* rymde alternativt 20, 50 eller 100 liter. Rymdmåttet i detta fall framgår inte, men eftersom den frivillige – som själv var storkonsument – omtalade mängden som anmärkningsvärd var det förmodligen fråga om ett hundralitersfat. Detta skulle i så fall innebära i medeltal 14 liter per öldrickare med en åtföljande berusning på åtskilliga promillen.

Redan kort efter ankomsten till *Stralsund* antecknade SS-Schütze *Oiva Kyrö* att ”supandet var omåttligt” (määrätöntä). Kompaniväbeln ropade ofta om kvällarna i kantine: ”Ställ upp i ölkön, backen med, 70 Pfenning litern, det finns bara en tunna”. Ölkön var ändlös, inte bara om kvällarna utan också dagtid.¹³ SS-Schütze *Uno Ström* noterade 8.6.1941 i sin dagbok att de finländska frivilliga ”här i Stralsund ställt till med bråk. De tömde en ölkrog från tyskar och klädde av några kvinnor på gatan. Också knivningar förekom väl”. Sex dagar senare 14.6.1941 var det igen dags för en supfest: ”Männen drack hejdlöst öl och också likör och champagne i

11 Här anonymiserad dagbok april 1941-18.2.1942, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto, Pk-1140/24, Riksarkivet.

12 Ibid.

13 Oiva J. Kyrös dagbok 1.6.1941-17.12.1942, Eerikki Muilus dagbok våren 1941-42, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-1140/23-24, Riksarkivet.

kantinen (...) Man får stöka och fara fram som man vill. Också kvinnor syns i mängden och även till logementet hämtades flaskor. I synnerhet våra officerare har nästan druckit förståndet av sig”.¹⁴ SS-Schütze *Jaakko Saarela* konstaterade 5.6.1941 i Stralsund att öl och vin kunde fås i hur stora mängder som helst ”nästan gratis”. Två dagar senare bars det i kantine fram så stora mängder öl till borden att alla blev ”svinfulla” (sikana humalassa) varvid finländarna ”betedde sig som grisar”.¹⁵

Då SS-bataljonen efter ett kortare besök i *Wien* återvände till Stralsund inkvarterades den i ett utrymt sinnessjukhus: ”Vi var bara osäkra huruvida de tidigare internerna företagit tokigare ”konster” (temppuja) än vad vi gjorde”, heter det i en hågkomst.¹⁶ I *Stralsund* fick finländarna bevista en sånguppvisning av *Lale Andersen* då hon framförde bl.a. den världskända soldatballaden ”Lili-Marlene”.¹⁷ Supandet fortsatte emellertid som förut. SS-Schütze *Eerikki Muilu* återgav 16.7.1941 ett just där uppsnappat typiskt marschkommando: *Ein, zwei, drei und vier! Ein, zwei – Schnaps und Bier*.¹⁸ Också SS-Schütze *Uno Ström* noterade de uppslupna supbegivenheterna samma dag: ”I kantine säljs alltid alla slags starka och svaga drycker utan restriktioner. Största delen av männen var igen som grisar. De drack och stökade måttlöst hela eftermiddagen i kantine. Senare under natten spydde de här i kasernen ned WC:n och korridorerna så att de blev söliga som i en grisstia”.¹⁹

De mängder alkoholdrycker de SS-frivilliga konsumerade var fortsättningsvis mycket ansenliga. I Stralsund tog sålunda tre finländska SS-fri-

---

14 Uno Ströms dagbok 26.4.1941-25.8.1943, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk 1140/24, Riksarkivet.

15 Jaakko Saarelas dagbok 25.5.-16.8.1941, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-2365/7, Riksarkivet.

16 Purola 1957, 70.

17 Ukrainan ja Kaukasiaan vuorilla. 1 400 suomalaisen miehen vaiheita. Artikel av Kalevi Haapaniemi i *Yhteishyvä* 25.9.1957.

18 Eerikki Muilus dagbok våren 1941-22.9.1942. Mauno Jokipiin tutkimusarkisto, Pk-1140/24, Riksarkivet.

19 Uno Ströms dagbok 26.4.1941-25.8.1943, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk 1140/24, Riksarkivet.

Au courant

Våren 1941 värvade Waffen-SS med bakgrundsstöd av det finländska högkvarteret och regeringen 1 200 frivilliga för insats i Tyskland. De frivilliga slöt tvååriga tjänstgöringskontrakt och kom fram till våren 1943 att både drillas i de tyska utbildningscentralerna och sättas in vid fronterna i Ukraina och Kaukasus.

För de finländska SS-frivilliga kom tjänsten som tyska legoknektar att bli en upprivande och motstridig erfarenhet. Samtidigt som de fostrades i högmod och arrogans blev de ordentligt hunsade av det rikstyska befälet. Detta korstryck försökte de frivilliga hantera genom ett excessivt och destruktivt fritidssuperi som förde hundratals av dem i fyllbutkan.

De frivilliga började kalla sin krigstjänst Cirkus Collani efter sin bataljonschef, SS-Obersurbannführer Hans Collani. De såg således den häkkittel av händelser som de drogs in i som ett absurt spektakel. Denna självbild hade också åtskilligt fog för sig eftersom orderna avlöste varandra och förhållandena blev småkaotiska då de rikstyska och finländska instanserna drev sina partikulära intressen och taktikerade mot varandra.

För många frivilliga blev tiden i SS en besvikelse. Åtskilliga hade låtit sig värvas i hopp om att främja sin militära kompetensutveckling, men trots en mycket god resurstilldelning visade sig det taktiska kunnandet i SS vara mediokert. Nedmejdandet av ett stort antal judar och sovjetiska krigsfångar fick även många finländska frivilliga att reagera med avsky. En del också av finländarna drogs samtidigt med i det urskiljningslösa dödandet av försvarslösa människor.

En mycket stor del av de finländska SS-frivilliga var högerradikaler där företrädare för det starkt finsknationella IKL och nationalsocialistiska grupper dominerade. De frivilliga räknade bland sin led dock även enstaka representanter för samlingspartiet, agrarförbundet, framstegspartiet, svenska folkpartiet och det socialdemokratiska partiet. De fem sistnämnda partierna som samlade 90 % av mandaten riksdagen åtnjöt talande nog ett understöd på endast knappt 7 % bland de SS-frivilliga.

Cirkus Collani baseras på ett omfattande dokumentmaterial och på de SS-frivilligas egna dagböcker, persondokument och hågkomster. Här tydliggörs en i många stycken okänd krigshistoria.

Lars Westerlund är docent i rätts- och förvaltningshistoria och har lett utredningar i Statsrådets kansli och Riksarkivet. Han har publicerat studier om förvaltningens historia, 1918 års krig, krigsfångarna och de internerade i vinter- och fortsättningskrigen, barn till utländska soldater, biografier o.a.

ISBN: 978-951-568-964-1

BoD^{TM}
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi